SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ
Neuvotteleva virkamies
Sanna Pekkarinen

21.05.2018

Ympäristövaliokunta
Hallituksen vuosikertomus 2017

ASUMISTUEN UUDISTUSTEN VAIKUTUSTEN SEURAAMINEN (K 11/2018 VP)

Opiskelijat siirrettiin yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2015) mukaisen asumistuen piiriin 1.8.2017. Lainuudistuksen yhteydessä eduskunta edellytti (HE 231/2016 vp – EV 237/2016 vp), että

1) uudistuksen vaikutuksia perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon seurataan, ja sen perusteella arvioidaan mahdolliset lainsäädännön uudistamistarpeet, esimerkiksi opintorahan huoltajakorotus;
2) sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy toimenpiteisiin yhteisasunnossa asuvien aseman arvioimiseksi asumistukijärjestelmässä ja selvittää ruokakuntakäsitteen mahdollisen uudistamistarpeen.

Opiskelijoiden asumistukisiirron vaikutukset opiskelijoiden toimeentuloon

Iso osa pienituloisista ja korkeita asumismenoja maksavista yksin asuvista opiskelijoista hyötyi asumistukisiirrosta. Toukokuussa 2018 opiskelijoiden keskimääräisen asumistuen määrä on 311,68 euroa. Lisääntyvän tarveharkinnan myötä asumisen tuki kuitenkin laski erityisesti yhteisasunnossa ja puolison kanssa asuvilla opiskelijoilla sekä lapsiperheillä. Lisäksi arviolta yli 40 000 opiskelijaa menetti asumisen tuen kokonaan.

Opintotuessa otettiin 1.1.2018 alkaen käyttöön 75 euron suuruinen opintorahan huoltajakorotus, jonka seurauksena opintoraha nousi lasta huoltavilla opiskelijoilla 250,28 eurosta 325,28 euroon. Huoltajakorotus on parantanut noin 19 000 lasta huoltavan opiskelijan toimeentuloa ja taloudellisia edellytyksiä yhdistää opiskelu ja lapsen huoltajuus. Huoltajakorotusta ei oteta asumistuessa tulona huomioon.

Kesäkausi olennainen opiskelijoihin kohdistuvien kokonaisvaikutusten arvoimiseksi. Kansaneläkelaitos on tekemässä arviota siirron vaikutuksesta opiskelijoiden asemaan niin, että arviot olisivat käytettävissä elokuussa 2018.

Yleisen asumistuen ruokakuntakäsitteen uudistaminen

Yleisestä asumistuesta annetun lain mukaan ruokakunnan muodostavat samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt. Asunnossa asuva henkilö voi kuitenkin muodostaa oman ruokakuntansa, jos hänellä on hallinnassaan osa asuntoa erillisen vuokrasopimuksen tai vastaavan hallintasopimuksen perusteella. Avio- ja avopuolisot sekä suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa olevat sukulaiset

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi
Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709
e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

kuuluvat kuitenkin aina samaan ruokakuntaan asunnon hallintasopimuksesta riippumatta.

Opiskelijoiden asumistukisiirron yhteydessä ei tehty muutoksia ruokakunnan käsitteeseen. Lakimuutokseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 231/2016) tuotiin kuitenkin esiin uudistukseen liittyviä ongelmia. Yleisen asumistuen ruokakuntakohtaisuus toi opiskelijoille yhdessä asumisen ja avoliiton selvittämiseen liittyvät ongelmat ja kiristi tarveharkintaa, koska muiden ruokakunnan jäsenten tulot vaikuttavat asumistuen määrään. Yleisen asumistuen ruokakuntakäsite aiheuttaa tällä hetkellä tuen menetyksen niille yhteisasunnoissa asuville, joilla ei ole erillisiä vuokrasopimuksia ja ruokakunnan muilla jäsenillä on tuloja. Kansaneläkelaitos on ohjeistanut yhteisasunnossa asuvia opiskelijoita tekemään omat vuokrasopimukset tai alivuokralaissopimuksen tuen menetyksen välttämiseksi.

Ruokakuntakäsitteen uudistaminen niin, että yhteisasunnossa asuvat eilähisukulaiset voisivat yhteisestä vuokrasopimuksesta riippumatta muodostaa oman ruokakuntansa lisäisi maltillisesti niiden asumistuen saajien asumistukimenoja, jotka ovat tällä hetkellä asumistuen piirissä. Asumistukimenot nousisivat kuitenkin niiden uusien asumistuen saajien osalta, jotka ruokakuntakäsitteen uudistamisen johdosta tulisivat asumistuen piiriin ja joista ei tällä hetkellä ole olemassa rekisteritietoja.

Ruokakuntakäsitteeseen kohdistuu myös muita muutospaineita. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama lasten vuoroasumisen aiheuttamia muutostarpeita etuus- ja palvelulainsäädäntöön selvittäneen työryhmän näkemyksen mukaan lapsen edun mukaista vuoroasumistilanteessa olisi, että lapsen tilantarve huomioitaisiin molemmissa kodeissa. Työryhmän mukaan ruokakuntakäsitettä tulisi uudistaa siten, että lapsi voisi kuulua samanaikaisesti kahteen ruokakuntaan (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 18/2018). Lisäksi ruokakuntakäsitteen uudistamisessa tulisi ottaa huomioon perustuslakivaliokunnan yleisen asumistuen kokonaisuudistuksen yhteydessä nostama näkemys ruokakuntakäsitteen ongelmallisuudesta (PeVL 17/2014 vp; PeVL 51/2017 vp). Valiokunta on korostanut lausunnoissaan sosiaalisten oikeuksien yksilöllistä luonnetta ja pitänyt tärkeänä, että yleistä asumistukijärjestelmää pyrittäisiin kehittämään yksilöllisempään suuntaan.

Ruokakuntakäsitettä koskevat muutokset tulisi sovittaa yhteen mahdollisiin muihin asumistuen rakenteellisiin muutoksiin ja laajempiin perusturvaa koskeviin uudistuksiin. Valtioneuvosto on asettanut perusturvan ja toimeliaisuuden kokonaisuudistushankkeen ajalle 28.9.2017–28.2.2019. Hanke tukee poliittisia toimijoita ja eduskuntavaaleihin 2019 valmistautuvia puolueita perusturvaa ja toimeliaisuutta uudistavien näkemysten muodostamisessa. Hankkeessa tarkastellaan myös asumisen tukemisen vaihtoehtoja. Hankkeessa muodostetut alustavat vaihtoehtoiset hahmotelmat sosiaaliturvan uudistamiseksi on nähtävissä hankkeen verkkosivuilla osoitteessa www.vnk.fi/toimi. Lisäksi professori Juho Saaren johtama eriarvoisuuden vähentämistä selvittänyt työryhmä on loppuraportissaan ehdottanut asumistukien uudistamista (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2018 vp).